

PODREČZNIK TEORJI MOSTÓW

DLA

INŻYNIERÓW I STUDENTÓW POLITECHNIKI

CZEŚĆ I. BELKI PROSTE

TOM I. BELKI STATYCZNIE WYZNACZALNE

Z 190 RYSUNKAMI I 5 TABLICAMI.

OPRACOWAŁ

Dr. MAKSYMILJAN THULLIE,

PROFESOR POLITECHNIKI LWOWSKIEJ.

—
TEKST
—

WYDANIE TRZECIE.

WE LWOWIE

NAKŁADEM KSIĘGARNI GUBRYNOWICZA I SYNA
1922.

BIBLIOTEKA POLITECHNICZNA T. XXXII.

PODRĘCZNIK TEORJI MOSTÓW

DLA

INŻYNIERÓW I STUDENTÓW POLITECHNIKI

CZĘŚĆ I. BELKI PROSTE

TOM I. BELKI STATYCZNIE WYZNACZALNE

Z 190 RYSUNKAMI I 5 TABLICAMI.

OPRACOWAŁ

Dr. MAKSYMILJAN THULLIE,

PROFESOR POLITECHNIKI LWOWSKIEJ.

—
TEKST
—

=====
WYDANIE TRZECIE.
=====

WE LWOWIE

NAKŁADEM KSIĘGARNI GUBRYNOWICZA I SYNA

I. ZWIĄZKOWA Drukarnia we Lwowie, ul. Lindego 4.

1922.

Przedmowa do trzeciego wydania.

W trzeciem wydaniu zatrzymałem dawny układ dzieła, rozszerzyłem tylko niektóre działy, i uwzględniłem przepisy ministerjalne polskie.

Aby zmniejszyć o ile możności koszt wydawnictwa, a zatem i cenę książki, ryciny zebrałem w osobnym atlasie.

Podziękować tu muszę moim asystentom: Dr. Adamowi Kurylle, Adamowi Hojarczykowi i Emilowi Łazorykowi za przygotowanie rysunków, przeliczenie przykładów i pomoc w korekcie.

We Lwowie, w kwietniu 1922 r.

Dr. Maksymiljan Thullie.

Omyłki druku.

	zamiast	ma być
Str. 90 w. 8 z góry	półprzegubowa	półprzekątniowa

Spis rzeczy.

	Str.
Wstęp	1
A. Siły działające na mosty.	
I. Siły zewnętrzne.	
§. 1. Rodzaje sił zewnętrznych	3
§. 2. Ciężar własny	4
§. 3. Ciężar ruchomy mostów drogowych	13
§. 4. Ciężar ruchomy mostów kolejowych	17
§. 5. Obciążenie śniegiem	20
§. 6. Ciśnienie poziome, powstające wskutek chwiania się parowozów i wozów	21
§. 7. Parcie wiatru	21
§. 8. Siła odśrodkowa	26
§. 9. Siła podłużna wskutek hamowania	28
§. 10. Wpływ dynamiczny ciężarów w ruchu	28
§. 11. Drganie mostu	29
II. Naprężenie dopuszczalne.	
§. 12. Naprężenie dopuszczalne dla mostów żelaznych i stalowych	30
§. 13. Naprężenie dopuszczalne dla mostów drewnianych	38
B. Belka prosta jednoprzęsłowa.	
III. Działanie ciężarów skupionych.	
§. 14. Linje wpływowe sił poprzecznych	40
§. 15. Linje wpływowe momentów	42
§. 16. Sumowa linja wpływowa	44
§. 17. Najniekorzystniejsze obciążenie ze względu na siły poprzeczne	44
§. 18. Wyznaczenie największych sił poprzecznych	46
§. 19. Najniekorzystniejsze położenie układu ciężarów ze względu na momenty	48
§. 20. Wyznaczenie największych momentów	51
§. 21. Bezwzględnie największy moment	55
§. 22. Największe momenty dla zmiennych rozpiętości	60

X. Ilość materiału.

Str.

§. 53.	Uwagi ogólne	103
§. 54.	Objętość pasów	104
§. 55.	„ kraty z jednego materiału	105
§. 56.	„ „ z różnego „	107
§. 57.	„ narożników	108
§. 58.	„ całej belki kratowej	109

D. Belka kratowa wieloboczna.

XI. Belka o kracie pojedynczej.

§. 59.	Analityczne wyznaczenie sił wewnętrznych w pasach	110
§. 60.	„ „ „ „ w kracie	111
§. 61.	Krzyżulce gibkie	113
§. 62.	Ogólne wykreślne sposoby wyznaczenia sił wewnętrznych	113
§. 63.	Wyznaczenie wykreślne sił wewnętrznych w pasach	114
§. 64.	„ „ „ „ w krzyżulcach	116
§. 65.	Linje wpływowe sił wewnętrznych w krzyżulcach	118
§. 66.	Ogólny sposób wykreślenia linij wpływowych według Müllera Breslaua	121
§. 67.	Linje wpływowe sił wewnętrznych dla belki z kratą półprzekątniową	122
§. 68.	Linje wpływowe dla belki z drugorzędem podparciem	123
§. 69.	Wyznaczenie analityczne największych sił wewnętrznych w krzyżulcach	124
§. 70.	Linje wpływowe sił wewnętrznych w pasach. Największe i najmniejsze siły	125
§. 71.	Wyznaczenie wykreślne największych sił wewnętrznych	125
§. 72.	Największe siły wewnętrzne w krzyżulcach dla obciążenia ciągłego	126
§. 73.	Największe siły wewnętrzne w krzyżulcach dla układu ciężarów skupionych	131
§. 74.	Podwójne krzyżulce gibkie	134
§. 75.	„ „ „ „ tęgic	135

XII. Belka o kracie wielokrotnej.

§. 76.	Zasada obliczenia	136
§. 77.	Wyznaczenie sił wewnętrznych w pasach	136
§. 78.	Linje wpływowe sił wewnętrznych w pasach i krzyżulcach	137
§. 79.	Przybliżone wyznaczenie sił wewnętrznych	138

XIII. Belka kratowa paraboliczna.

§. 80.	Kształt pasów	139
§. 81.	Przybliżone wyznaczenie sił wewnętrznych	140
§. 82.	Linje wpływowe belki górnoparabolicznej	141
§. 83.	Siły wewnętrzne przy obciążeniu zupełnem	143

	Str.
§. 84. Największe siły wewnętrzne.	143
§. 85. Przykład	145

XIV. Odmiany belki parabolicznej.

§. 86. Zasada belki Paulego	148
§. 87. Kształt „ „	149
§. 88. Belka paraboliczna niezbieżna	150
§. 89. Przykład. Obliczenie sił wewnętrznych dla obciążenia układem ciężarów skupionych	150

XV. Belka Schwedlera.

§. 89. Określenie belki	156
§. 90. Przybliżone wyznaczenie kształtu pasów	157
§. 91. Dokładne wyznaczenie kształtu belki	161
§. 92. Przykład	162

XVI. Inne jednoprzęsłowe belki kratowe.

§. 93. Belki Winklera	170
§. 94. Belka eliptyczna	171
§. 95. „ górnoparaboliczna o stałym ciśnieniu w pasie górnym	172
§. 96. Belka z ciężarem pomocniczym	173
§. 97. Belka rozporowa prosta	173

XVII. Belka wspornikowa prosta.

§. 98. Belka dwupasowa	175
§. 99. Linje wpływowe dla sił wewnętrznych w kracie	176
§. 100. Belki trzypasowe równoległe	176
§. 101. Linje wpływowe pasów i krzyżulców belki równoległej	177
§. 102. Belka trzypasowa wieloboczna	179

E. Ugięcie belki.

XVIII. Analityczne i wykresne wyznaczenie ugięcia.

§. 103. Ogólne uwagi	180
§. 104. Wyznaczenie analityczne ugięcia belki	182
§. 105. Ugięcie pasu zakrzywionego	186
§. 106. Wyznaczenie wykresne ugięcia belki kratowej	187
§. 107. Odkształcenie kratownicy trójkątowej	188
§. 108. Plan przesunięć	190
§. 109. Dokładność wyznaczenia ugięcia	191

DODATEK.

Literatura	192

WSTĘP.

Opracowując „Podręcznik Statyki Budowli“, wyłączyliśmy ze statyki budowli obliczenie mostów, które z powodu odmiennego sposobu obciążenia jest przedmiotem osobnej nauki, tak zwanej teorii mostów (n. *Theorie der Brücken*), którą obecnie zamyślamy wyłożyć.

Zadaniem teorii mostów jest obliczenie sił, działających w każdej części mostu, odkształceń, spowodowanych temi siłami i wyznaczenie potrzebnego przekroju każdej części mostu.

Wyznaczymy więc najpierw:

a) siły zewnętrzne (n. *äussere Kraft*, fr. *force extérieure*, a. *external force*, *stress*, cz. *silý zevnitřní*).

b) siły wewnętrzne (n. *innere Kraft*, fr. *force intérieure*, a. *inner force*, *strain*), potem

c) najkorzystniejszy ustrój mostu ze względu na koszt i ilość potrzebnego materiału i

d) odkształcenie mostu (n. *Formänderung*, fr. *déformation*, a. *deformation*, r. деформация).

Częściami składowymi mostu są:

1. przyczółki i filary (n. *Widerlager*, *Pfeiler*, fr. *culée*, *pile*, a. *pier*, cz. *pilář*, r. опора).

2. łożyska (n. *Lager*, f. *support*, *coussinet*, a. *support bearing*, cz. *ložko*, *ložisko*, r. балансиръ), służące do przeniesienia sił z belek mostowych na przyczółki i filary.

3. dźwigary (n. *Träger*, fr. *poutre*, a. *truss*, r. балка).

4. pomost (n. *Brückenbahn*, fr. *tablier*, a. *planking*).

5. tężniki pionowe i poziome (n. *Querverbindungen*, f. *contrevetement*, a. *transversal bracing*, cz. *zavětrování*, r. поперечная связь).

Obliczenie filarów, łożysk, pomostu i tężników podajemy w części ustrojowej budowy mostów; tu mówić będziemy tylko o dźwigarach, których jest kilka rodzajów.

Rozróżniamy mianowicie dźwigary główne (n. *Hauptträger*, fr. *poutre principale*, cz. *hlavni nosník*) *m m* (rys. 1), spoczywające za pośrednictwem łożysk na filarach i przyczółkach, dźwigary poprzeczne czyli poprzecznice (n. *Querträger*, fr. *pièce du pont, traverse*, a. *cross girder, floor beam*, cz. *příčník*, r. *поперечная балка*) *n n*, spoczywające na belkach głównych i belki podłużne czyli podłużnice (n. *Nebenträger, secundäre Längsträger*, fr. *longeron, longrine*, a. *stringer*, cz. *podelník*, r. *продольная балка*) *p p*.

Dźwigary główne dzielą się znów ze względu na łożyska na 3 rodzaje. Jeżeli dźwigar obciążonym jest tylko siłami pionowymi, a oddziaływania są także pionowe, nazywamy dźwigar belką prostą (n. *gerader Träger, Balkenträger*, fr. *poutre droite*, a. *straight girder, beam*, cz. *nosník tramový*) (rys. 2). Drugim rodzajem dźwigaru jest wieszak (n. *Hängwerksträger*, fr. *poutre suspendante*, a. *suspension girder, hanging girder*, cz. *nosník visutý*, r. *подвешная ферма*), który działa nawet przy obciążeniu pionowym na podpory w kierunku ukośnym, dążąc do ich zbliżenia (rys. 3) n. p. przy moście wiszącym. Nareszcie rozpornicą, belką rozporową (n. *Sprenghwerksträger*, fr. *poutre à jambettes, poutre de châssis*, a. *strut framed girder*, cz. *nosník vzepřený*) nazywamy dźwigar, który działa nawet przy obciążeniu pionowym na podpory w kierunku ukośnym, dążąc do ich oddalenia (rys. 4). Jeżeli dźwigar taki ma kształt łuku, to nazywamy ją belką łukową lub łukiem (n. *Bogenträger*, fr. *poutre en arc, arc*, a. *arch, arched girder*, cz. *nosník obloukový*, r. *арка*).

Oprócz tego używamy często dźwigarów układu złożonego, n. p. połączenia belki prostej z wieszakiem, wieszaru z łukiem, belki prostej z łukiem.

Ze względu na materiał i cel rozróżniamy dalej mosty drewniane, żelazne, stalowe, kamienne, betonowe i żelbetowe, dalej mosty kolejowe, drogowe, mosty dla pieszych, wodociągowe i kanałowe.

Według poprzedniego podzielimy nasz przedmiot, t. j. teorię mostów, w następujący sposób:

I. Belki proste.

II. Rozpornice, wieszaki, łuki i układy złożone.

Obliczenie mostów sklepionych i filarów podajemy przy opisie ustroju mostów.

Część pierwsza teorii mostów zawierać będzie tylko teorię belek prostych, którą podzielimy w ten sposób, że najprzód będziemy mówić o siłach zewnętrznych, działających na belki, potem o siłach wewnętrznych, a nakoniec o ugięciu belek. Przy wykładzie o siłach zewnętrznych rozróżniamy belki proste jednoprzęsłowe (n. *einfacher Träger*, cz. *nosnik prosty*), spoczywające na dwóch podporach, i belki ciągle (n. *continuirlicher Träger*, fr. *poutre continue*, a. *continuous beam*, cz. *nosnik spójny*), podparte w więcej niż dwu punktach. Przy belkach ciągłych urządzamy niekiedy przeguby (n. *Gelenk*, fr. *charnière*, a. *joint*, cz. *kloub*) i nazywamy je wtedy belkami ciągłymi przegubowymi (n. *continuirlicher Gelenkträger*), a gdy belki te są wieloboczne belkami wspornikowymi (n. *Consolträger*, a. *cantilever*).

Ponieważ obliczenie przekroju belek blaszanych i drewnianych podaliśmy w statyce budowli, więc będziemy tu mówić tylko o siłach wewnętrznych w belkach kratowych. Z powodu zaś, że do obliczenia sił zewnętrznych bezprzegubowych belek ciągłych potrzebna jest znajomość sił wewnętrznych, mówić będziemy o bezprzegubowych belkach ciągłych w jednym z późniejszych rozdziałów.

Stąd wynika następny podział przedmiotu:

- A. Siły, działające na mosty.
- B. Belka prosta jednoprzęsłowa.
- C. Belka kratowa równoległa.
- D. Belka kratowa wieloboczna.
- E. Belka ciągła bezprzegubowa.
- F. Belki kratowe statycznie niewyznaczalne.
- G. Naprężenia drugorzędne.

Cztery pierwsze działy stanowią tom pierwszy, następne tom drugi.

A. Siły działające na mosty.

I. Siły zewnętrzne.

§. 1. Rodzaje sił zewnętrznych.

Na mosty działają rozmaitego rodzaju siły zewnętrzne, a mianowicie:

1. Ciężar własny, stały (n. *Eigengewicht*, *ruhende Belastung*, fr. *charge permanente*, a. *dead load*, cz. *zatižení stálé*,